

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА КОНЦЕПЦИЯТА ЗА РЕФЕРЕНТНА АКТИВНОСТ КАТО ПСИХОЛОГИЧЕН МОДЕЛ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИЧНОСТТА

Светозар Димитров

BASIC PRINCIPLES OF REFERENTIAL ACTIVITY THEORY AS A PSYCHOLOGICAL MODEL OF PERSONALITY DEVELOPMENT

Svetozar Dimitrov

ABSTRACT

The multiple Code Theory is an innovational psychological theory of emotional intelligence and emotional information processing. The theory concerns the interactions among diverse sensory, motoric, somatic, cognitive and linguistic representations and processes, their integration in the organization of the Self and their adaptive and maladaptive functioning in relation to the individual's goals. This theory presents a new level of challenge in psychological science looking for a crossing point between modern results of cognitive and experimental methods in psychology, including studies of computer simulation of intelligent processes and the psychoanalytical concept of mind with observations of infant and child development and emotional theory.

Key words: Referential activity, subsymbolic and symbolic code, emotional schemata

Дискусията за природата на природата на душевната, респ. психичната активност характеризира цялата история на човешката цивилизация. Специално в полето на психологичната наука, изследвания и практика един от най-съществените въпроси продължава да бъде по какъв начин е най-ефективно и обосновано да се търси облекчение на психичното страдание. Различни школи и парадигми в психологичната наука инвестират непрекъснати усилия в създаването на стабилна концепция, обобщаваща опитите да се окаже подходящо лекуване и приложи емоционална подкрепа в случаите на психично страдание и разстройство.

Дълбинната психология, известна още като метапсихология, имаща над сто години история и развитие, в наши дни представлява най – стройната и цялостна концепция за психичното функциониране на личността. От друга страна в съвременната наука е добре известно противоречието в обяснителните модели за развитието на психиката между метапсихологията и когнитивната психология. Важно е да изтъкнем, че дискусията между тези противоречащи си и дори на моменти взаимно отричащи се обяснителни модели, претърпя интензивен прогрес в последните двадесет години. В този процес ставаме

свидетели на значимо надграждане на психологични изследвания и конструирането на нови обяснителни модели, които преформулират теориите за преработката на информацията в човека и концепцията за инвестирането на либидонозната психична енергия на Зигмунд Фройд. Част от резултатите от тези усилия са създаването на теорията за емоционалната интелигентност, както и обогатената с приносите на Питър Фонаги концепция за привързаността. В това поле на научни изследвания теорията за множествения код е новаторска психологична концепция, представящата се като част от амбицията да се създаде пресечна точка в психологичните обяснителни системи между когнитивната наука и психоанализата. Моделът на множествения код е развит от проф. Уилма Бучи през 80-те години на 20. век в САЩ, като се базира на двукомпонентния код на Паивлио за преработването на когнитивните процеси и отправя предизвикателство към психодинамичната обяснителна система за функционирането на личността.

Исторически погледнато разглежданите в концепцията проблеми са много важна точка в схващането за психичните репрезентации, схващане, което дава основа за качествено разбиране на менталната активност на човека.

В тази перспектива през 1971г. Паивьо представя своя модел за информационно процесизиране и организация на паметта, който открива две самостоятелни системи за възприемане и съхранение на информацията със самостоятелни правила за протичането на процеса за всяка система. Следвайки първоначалния сензорен и възприятен анализ се счита, че информацията може да бъде съхранена или във вербалния или в перцептивния информационен код или и в двата едновременно. Основната амбиция на този модел е свързана с усилията да се открият и открият принципите, които управляват структурата и качествата на всяка от двете системи, както и да се осмислят начините, по които те са свързани помежду си. Тази концепция, след включването на предложената от У. Бучи и система на емоционалното функциониране става известна като системна концепция на множествените кодове, на мястото на двукомпонентния модел, изхождайки от схващането, че "...организацията на процесите на емоционалната информация включва в себе си множество компоненти." [4; 173]. Теорията на множествения код, придобива популярност още и като концепция на референтната активност, поставя специален интерес върху динамиката на емоционалните процеси в личността, опирайки се на основните построения на пред-символната и символната система за преработка на информацията. Посочените две схеми, заедно с понятията референтна активност, емоционална схема и афективно ядро изграждат рамката на теорията на множествения код.

Системите на пред-символното преработване на информацията, които са изградени чрез конекционисткия подход или подхода на паралелно доставяне на информация, действат като продължаващи дименсии без открояване на дискретни елементи или специфични, подлежащи на измерване единици. Както посочва Бучи "Пред-символната система е масивно паралелна, с множество синхронни операции и може да бъде характеризирана много повече като съдържание, отколкото описана в понятия..."[4;174]. Важно е да подчертаем, че пред-символната преработка на информация по различни пътища и начини се проявява във всички сетивни модалности и е особено доминираща в обонянието и вкуса. Тази първична когнитивна информация, включваща също важните компоненти на информацията от операциите във висцералната

и кинестетичната системи е представена на първо ниво на интеграция в частен информационен код. Информационните данни от този код на описаното ниво на организиране все още не са готови и податливи към обсъждане и споделяне. Пред-символичното обработване на информацията съдържа в себе си безкрайно фини вариации и в същото време не е възможно да бъде представено чрез стандартните измерващи системи или компютърни процедури. Пример за това е начина, по който ние като активни, живи хора можем да разпознаем промените в емоционалното състояние на другите, базирайки се на възприемането на едва доловими промени на тяхното лицево изражение или поза и разбира се ние сме в състояние да разпознаем промените в нашето собствено емоционално състояние, благодарение на информацията от нашето соматично или кинестетично преживяване. Факт е обаче, че въпреки че можем да използваме тази информация, на практика е невъзможно да се уточни базата, от която се извършват нашите оценки. Оперирайки без ясно изразени намерения и посока, пред-символичните процеси и репрезентации могат да бъдат преживяне като случващи се "извън нас", извън основното пространство на личността, онази територия, върху която ние имаме чувството, че упражняваме волеви контрол. Преживяването като вид "външен агент" пред-символното процесизиране може да се прояви като действат в отделни случаи по благоприятен – а в други случаи по зловреден начин. Важно е също така да допълним, че съгласно обяснителната система на Бучи нашият вътрешен творчески процес става активен благодарение на това ниво на психични и когнитивни процеси. Също така твърде често ние започваме да се чувстваме като обекти на нашите емоционални физиологични импулси и се чувстваме неспособни да ги управляваме целенасочено. Развивайки тази гледна точка на психологично изследване се сдобиваме с ново стойностно психологично обяснение за употребата на алкохол и психоактивни вещества. В търсенето на баланс на нивото на емоционални и физиологични влияния хората често канят т.нар. "външни агенти" – алкохол, кафе, транквилизатори, сънотворни, антидепресанти и наркотици – за регулация на съответните функции.

Другата система на процесна преработка на информацията е тази на символичния код. Структурата може да бъде определена чрез

две понятия – не-вербален символичен код, който се асоциира към образите и фантазиите като когнитивни продукти и вербален символичен код, свързан най-тясно с употребата на думите.

Първата под-категория – образите и фантазиите – може да бъде характеризирани като преходна по формат, съчетаваща еднакво черти както от пред-символичните репрезентации, така и от вербалните символи. Образите, както и думите са дискретни единици, които представят други единици и могат да бъдат обединени в категории, подчиняващи се на определени правила. В схващането на проф. Бучи "...образите могат да изглеждат като или да обрисуват единиците, които представят, но те могат да бъдат също във вид на аналогови патерни или дори да представят други единици по един абстрактен или произволен начин както например конфигурацията от звезди и ивици може да обозначи Съединените Щати..."[4;175]. Относно образите Бучи счита, че те могат да бъдат обработвани и комбинирани самостоятелно, както и паралелно. Разбира се, последователността от образи би могла да изобразява епизод или определено събитие. За разлика от пред-символичната система, която оперира без ясно формулирана идентификация от елементи, дименсии или метрични инструменти, символното преработване на информацията зависи от идентифицирането на изведените и описани параметри и е по-благоклонен към подчиняването на волеви контрол. По този начин ние можем преднамерено да изграждаме образи или да възпроизвеждаме образи на обекти в тяхно отсъствие, въпреки че фантазиите могат да навлязат в психичното пространство на личността и по един непожелан от нас начин.

Също както и при процесиранието на пред-символната информация, интегрирането на данните от въображението е специфично като модалност процедура, заемащо същите канали на преработка, използвани от възприятието в съответните модалности. Фантазиите, както и възприетийните образи са регистрирани в рамките на индивидуални модалности и също могат да имат крос-модални черти. Например човек е в състояние да си представи звука от думите на свой събеседник, така както неговия изказ е модулиран чрез чувствата на яд, страх и обич или засилен чрез изражението на лицето. Дискретните образи, включващи поредица от образи в епизоди с

крос-модални черти, подготвят същностната основа за организирането и символизирането на пред-символните процеси, като от една страна оперират с невербалната система извън пространството на езика, но в същото време подготвят базата и за свързването на невербалните преживявания с думите.

Думите от своя страна са най-важните символични елементи, възплъщаващи централните черти на символичните системи в тяхната най-директна форма. Думите, както и образите могат да бъдат представени в регистъра на различни формати в дългосрочната памет. В този смисъл описваната ментална репрезентация на езика се превръща в определен вид логическа или понятийна структура.

Думите имат свойството да бъдат произволно отнасяни, с изключение на някои случаи както при ономапопята, където информацията, доставяна чрез думите е неутрална като модалност. Поредицата от думи има един и същ синтаксис и значение, независимо дали се чува, прочита или пък се получава чрез допир, какъвто е случая с Брайловото писмо, въпреки че емоционалните съдържания в отделните формати изглеждат твърде разнообразни.

Всяко изказано вербално съобщение може да бъде характеризирани в термините на неговите фонетични черти, морфологичната и синтетичната му организация и неговото семантично значение. В тази перспектива можем да разгледаме езика като множество кодиран инструмент на различни по трудност равнища. В същото време езикът като структура, разполагащ се на множество нива от форми, действа в своята доминираща, преработваща информация, функция като символизиращо средство в праволинейна структура и изпраща едно единствено водещо съобщение в конкретен отрязък от време. Тази особеност на езика е дефинирана вследствие от категоричните когнитивни изследвания, че хората изпитват сериозни, почти непреодолими трудности в способностите си едновременно да четат, пишат и слушат в едно и също време. През нашите роли в процеса на общуване срещаме значими препятствия да разбираме речта, когато ни прекъсват или се случва паралелен разговор. Разбира се, когнитивните изследвания в тази област ясно показват също, че за кратко време и на сравнително по-високо ниво ние сме способни да прос-

ледаваме две съобщения или симултанно да участваме в два разговора едновременно.

Личността на човека е способна да развива множествени, комплексни психични функции извън водещата роля на езика и използва тези си способности в различни аспекти на живота си. В същото време трябва да си даваме ясно сметка за огромните придобивки, които човешката култура прави чрез развитието на езика и речта. Езикът приема ролята на онзи посредник в психичната ни активност, който е в най-голяма степен директен в комуникацията и поддаващ се на преднамерен контрол. Именно това е онзи символен код, който ни помага да управляваме и насочваме самите себе си, да манипулираме другите, да общуваме и да лъжем. Друго от най – същественията значения на езика е че той е кодът, чрез който знанията в културата се съхраняват и предават през поколенията. В допълнение към това не всички, но все пак много от видовете вътрешни преживявания могат да бъдат представени и голяма част от логическите взаимовръзки могат да бъдат изразени. Езикът е основното средство за разпознаване на елементите, включващи се в категориите, както и изключенията от тях, за отричането на определени твърдения, както и за извършването на генерализации и разграничения в речта, въпреки че тук също трябва да отбележим онези случаи, в които символите на първичния натурален език не кореспондират прецизно помежду си. В културата езикът се използва за разграничаване на определени случили се във времето събития, също както и за развитие на схващания за миналото и бъдещето. В крайна сметка думите са най-акцентираният психичен феномен за психоаналитичната практика, въпреки че не са първичния посредник на мислите и на емоциите.

Общият сбор от пред-символните и символните процеси представя света на различните видове и нива на преработване на информация от човека, опериращи успоредно с “логическата” организация на вербалния код. За да можем обаче да си даваме сметка за цялостната организация на интегриране на информацията в човека, следва да онагледим връзките, чрез които тези системи си взаимодействат. Невербалните репрезентации, включително и пред-символните компоненти, опериращи в отворен във времето процес следва да бъдат свързани помежду си и след това със дискретните символи на езика, действващи в конструирани, целенасочени канали

на информация. Различните формати на процесирание следва да бъдат свързани помежду си, за да позволят интеграцията на функциите, организирането на целево – ориентираното поведение и създаването на синтезирано чувство за себе си. На най-външното видимо ниво е важно да се осъществи интеграция на психичните системи, така че да бъде позволено на хората да изразяват това, което преживяват и да могат да свързват думите на събеседниците си към това, което личността знае и чувства. В своето изследване Бучи въвежда понятието референтен процес и референтна активност за обозначаване на функцията на интеграция на множеството отделни елементи на системата на преработка на информация при човека, свързвайки модусно различните специфични репрезентации и процеси на невербалната система едни към други и цялостно към думите.

В рамките на символичния формат понятиеният или обединен кодов модел включва модусно специфичните репрезентации на входното ниво на преработка и в краткосрочната памет, докато обобщената обща репрезентация се разполага на нивото на дългосрочната памет. Бучи в своята концепция застъпва схващането, че съществува само една обща система, към която се отнасят всички входящи данни и в която са представени всички значения. Следвайки логиката на данните от тези изследвания обобщенията, изведени от общия символен код се проверяват чрез специфичните изследвания за символните структури, както и през изследванията, насочени към множествеността на функциите в паметовата система, подобно на структурата на невро-биологичните системни връзки. Присъщите на проблематиката частични и ограничени възможности за превеждане на невербалните преживявания в думи е едно от големите предизвикателства и централен проблем за всички изследователи в тази парадигма. “Има много преживявания, които не могат да бъдат изказани в изречение, но също така и много от изказваните изречения не водят до отговорно преживяване в слушателя и съществуват множество причини за разпадането на тази съответственост, освен често предлаганите схеми на навика...” [4;180].

Важно е да се разгледат две други съществени части от теорията на множествения код, обозначени с понятията прототипен образ и емоционална схема. В психологично изследване на Кослин перцептивната информация се

разпределя на различни съставни дялове – “chunk” и тези дялове се преживяват като еквивалентни на функционирането на организма в различни сектори. Идеите на Кослин за постоянно променящата се стимулна среда корелира високо с формулировката на множествения код относно пред-символните репрезентации в метода на Бучи. Тези функционални класове от стимули, конструирани като “чънк-ове” информация на постоянно променящото се стимулно преживяване стигат до екрана на съзнанието като прототипни образи. Прототипните образи са централни фигури при символното преработване на информацията и са представени в психичната активност на личността като онези дискретни елементи, с които се свързват думите. Този процес осигурява базисния механизъм на символизирането, извън пространството на - и независимо от езика. В този смисъл прототипните образи се превръщат в най-централния – ядрен – механизъм, около който се структурира референтния процес. Формулировката на Кослин, които се използва като основа за разбирането на прототипния образ, набляга на развитието на прототипното изобращение специфично за зрителната модалност. Бучи от своя страна, стъпвайки върху тези научни разработки, акцентира върху особеностите на прототипната образност също и при други сетивни модалности, определени чрез особените им белези и най-вече при образите, получени чрез преплитането на различни сетивни модалности.

Също както и Кослин Рош през 1975 година. Изследва базисните процеси на прототипните формации като преработващи информацията в невербалната система, независимо от езика. Идеята на Рош за неясната – “мъглява” категоризация на пропотипите, така както и формулировката на Кослин за функционално еквивалентните класове поставя перспективата за разпределението на невербалната информация в дискретни символни презентации. Друг изследовател в тази област – Мандлер, нейната концепция за образите-схеми и изгражданите от тях връзки в езика, подобни на карти, дава основания да се идентифицират два базисни етапа в развитието на концепциите при малките деца, където паралелното развитие на зрителните функции, идентифицирани от Кослин осигуряват необходимата база за символното развитие на детето. Следвайки идеите на Мандлер, процесите в младенческа възраст започват с коди-

рането на перцептивната е сензо-моторната информация, която на този етап има глобален и аналогов характер. Възприетата информация след това се презаписва в образните схеми, в които пространствената структура се използва като основа за изграждането на сферата на концепциите и понятията. Образите – схеми, които представят основните компонентни структури на понятията – представителност, посредничество, съдържателност и подкрепа – включват в себе си специфичните дискретни черти, които мрежите на когнитивните карти в пространството на езика и словесните преживявания на човека.

В теорията на множествения код емоциите са определени като “паметови схеми, изградени чрез повторемостта на отношенчески връзки с важните други хора в началото на живота...” [4; 183]. Емоционалните схеми се утвърждават като “прототипни образи за личността на индивида в отношенията към други хора, изградени чрез повтарянето на сходни емоционални състояния” [4; 183]. Тези състояния от своя страна представляват конгломерации от сетивни, висцерални и моторни елементи, във висока степен пред-символни по своята природа и намиращи се извън обсега на съзнателния психичен живот. По тази причина те не могат да бъдат директно вербализирани, но е възможно да ги онагледим като описваме прототипни събития, в които посочените елементи са били активни. Следвайки тази процедура, вече притежаваме инструмент, посредством който можем да дадем стойностно психологическо обяснение на емоционалните схеми. Под обекти в тези схеми имаме специално предвид хората, с които сме в активни и интензивни взаимоотношения и към които са насочени нашите действия и реакции. Тези интеракции са представени в невербалния символичен код, докато соматичните компоненти на схемата са презентирани под различни форми в пред-символния код.

Базисният механизъм на референтните процеси, чрез които цялото множество на невербалния опит, включително и емоционалните преживявания, са свързани към словесната система, почива на принципа на приспособителните механизми в психичната активност. Вътре във всяка една сетивна модалност непрекъснато променящите се пред-символични репрезентации, които изграждат функционално еквивалентните класове от репрезентации, са свързани с – и представени

чрез специфични образи, имащи функцията на символи или прототипи. Разпределянето на непрекъснато променящите се регистри от ментални репрезентации в дискретни пропоти типни представителства е фундаментален процес при символизирането в рамките на невербалното психично пространство. Едва след като дискретните образи и черти бъдат конструирани по описания начин, става възможно изграждането на познавателните карти на преживяванията и опита в пространството на езика.

Вместването на отворения поток на презентации в прототипни образи, базирано на равновесието в психичната структура, функция или асоциацията по време и място отвъд или в рамките на всяка една от сетивните модалности, както Бучи изтъква при описанието на невербалната символна система. По този начин крос-модални символи и серии от образи се оформят в прототипни епизоди. Прототипният епизод в теорията на Референтната активност е централна организираща черта на системата за емоционална преработка на информацията. Повтарящите се епизоди създават основата за построяването на емоционалните схеми, считано от самото начало на живота на човека. Този психичен конструктор предшества овладяването на езика като придобивка на човешката култура и също така обуславя процеса, чрез който вътрешният емоционален опит може да бъде символизиран и споделен с другите.

Базирано на тези обобщени формулировки нивата на които е активен референтния процес, както и цялостния механизъм на трансформацията на пред-символната информация в невербалните, а след това и във вербалните символи може да се изрази в следните няколко точки:

1. Непрекъсната стимулна изменчивост, която е полето на пред-символните репрезентации

2. Разделение на информацията на конкретни единици в рамките на равнопоставени класове от репрезентации

3. Конструирание на прототипни образи, които са в невербална символична форма и които оперират на променящи се нива на абстрактност

4. Процес на представяне на психично значимата информация във вербална форма

Референтният процес в концепцията на Бучи е двупосочен, което означава, че слушателя в конкретна обстановка превежда полу-

чените словесни послания във всички форми на невербални репрезентации. Процесът също така е обратим, защото новите словесни свързвания активират като обратна връзка нови невербални конструкции.

Базисната способност за символизиране на референтните процеси е част от онтогенетичното развитие на понятията и символите, както Мандлер и Стърн посочват през 1985 г. чрез процес на повторяемо появяване в познавателния свят на нови образи. Тези образи са конструирани в психичното пространство на човека по начин и форма, подходящи за ментални репрезентации. Първоначалните форми на образа на майката в перцептивното пространство на бебето се изграждат на базата на множествени, постоянно променящи се проявления, разпределени в информационни функционално равностойни дялове, за да се създаде трайният прототипен образ. Това позволява разпознаването на майката от страна на детето в множеството различни контексти и форми, в които тя се проявява. Бучи счита, че индивидите изграждат прототипни образи на психичните обекти, хора и всякакви други цялостни единици именно по този начин. В допълнение към това, както Кослин посочва, човек е способен да формира прототипни репрезентации за понятия, явяващи се абстрактни по своето значение като например: на върха на, във вътрешността на и др.

Прототипните образи и епизоди конструират т.нар. “лингва франка” на системата от невербални психични репрезентации и позволяват свързването на множеството разделени образни конфигурации една към друга в рамките на сетивните модалности и помежду тях, както осъществяват връзката с думите в езиковото пространство. Бучи смята, че референтните процеси стоят в основата на динамиката на откритията и изобретенията в науката и изкуството, чрез които пред-символните психични репрезентации се организират в нови направления и се формират нови категории. В този начин на разсъждение метафоричното изказване може да бъде разбрано като се символизира онова, което е в голямата си степен пред-символно и се направи възможно свързването с думите. Интелектуалците – писатели, поети и психоаналитици, познават отлична силата на подобни метафорични значения. Интересна особеност е, че в древногръцкия етимологичен корен “метафора” е фигура на речта, която отвежда отвъд. С други думи метафорите отвеждат значението отвъд обек-

тите, които са наименувани към мрежата от асоциативни образи и събития и отвъд субективността от един индивид към друг. Символите формират смисъла на пред-символичните състояния и позволяват на последните да бъдат споделени.

Като приложения на своята концепция проф. Бучи посочва монографии на Хелън Келер и Л.С. Виготски. В своя студия от 1908г. със своето интуитивно разбиране на процесите на референтна активност, Келер описва прогресията от тактилна към словесна репрезентация, което много категорично прилича на символизиращ процес, дефинирана от Бучи: "...но аз знам, че моите физиологични идеи, които са идеи, произтичащи от материални обекти, ми се явяват на първо време като идеи, сходни до тези от докосване. Моментално те преминават в интелектуално знание. Впоследствие знанието намира своя изказ в онова, което се нарича вътрешна реч..." [7; 118]. Идеите, "основани на материални обекти", които авторката описва като появяващи се във форми, сходни с тези от докосването могат да бъдат преведени в понятията на теорията на множествения код като модално специфични пред-символни репрезентации. Все още невербализираното интелектуално знание е версията на Келер за символните прототипи. Впоследствие всеки индивид извършва вербализиране за себе си, идентично с процесите на интериоризация на речта, формулирани от Л.С.Виготски. По този начин референтният процес е приложим за изразяването на емоции, както и за всички видове мисли и идеи.

В опитите да се направи обобщение при сравняването на традиционните модели на психична активност – когнитивният двукомпонентен код, формулиран от Паивлио и психоаналитичната концепция за личността на пръв поглед ще се сблъскаме с множество различия. Разсъжденията и посоката на изследване в перспективата на двукомпонентния модел е фокусирана върху символизираните първични зрителни изображения, също както и невербалните когнитивни компоненти, оставяйки извън внимание огромното пространство на пред-символните функции във всички техни модалности и още по далеч – комплексът от механизми, които могат да способстват за интеграцията на тези процеси с езика. По този начин моделът на двукомпонентния код не успява да изгради специфично разбиране за механизмите на референтните процеси,

както и разбиране за ограниченията на техните операции. От друга страна, моделът на Зигмунд Фройд устройството на физичния апарат с идеите за първичен и вторичен психичен процес, нивата на конфликти и съпротиви среща трудности в това да даде задоволително научно психологично обяснение на ситуацияите в познавателния живот на хората чрез понятията от системата на либидонозните инвестиции. Бучи счита, че в първичния си вариант моделът на Фройд е неадаптиран да изгради цялостно разбиране на интензивните операции в множествените системи на преработка на информация в рамките на нормалния съзнателен психичен живот, също както и за феномените на специфичните трудности на превеждането на информацията между системите на репрезентации, характерни за всички системи на информационно процесирание на личността.

Важна съставна част от теорията на Уилма Бучи е фактът, че различните аспекти на референтната активност, представени в езика, са лесно измерими с психологически инструменти и съществуват компютъризирани психометрични програми, които могат да бъдат ценна помощ за психологически изследвания в полето на емоционалната динамика и психичното развитие. Концепцията за множествения код има много добри препратки към идеите за ранното развитие на децата, формулирани от Стърн и М. Малер и перспективата на теорията на привързаността, формулирана от Боулби и Фонаги. Като предпоставка за развитието на референтните процеси в началото на живота наличието на последователни организиращи психичното пространство човешки обекти. Бучи е съгласна с твърдението на Стърн, че в периода между 9-ия и 18-ия месец бебетата откриват факта, че субективният живот като психични съдържания и като качество на емоциите може да бъде споделян с други хора. В този случай се дискутират аналогичните процеси, които П. Фонаги описва като "ментализация" на психичния живот.

Проф. Бучи също така споделя мнението, че водеща мотивация за децата е търсенето на близост и интимност с родителската фигура и подобно на Боулби твърди, че тази мотивация е първичен елемент на емоционалната организация и няма вторичен характер при удовлетворяването на соматичните потребности.

В тази логика на психологично разсъждение огромната част от сериозната психопатологична продукция и особено дълбоките ди-

социации в емоционалния живот, наблюдавани при развитие на психотични състояния, се явяват последствия от неспособността да се организират емоционалните схеми около структуриращи символи.

Картината на психично страдание и разтроена личностна организация може да бъде резултат от неналичието на последователно организиращи човешки обекти в ранния живот на бебето, както и вследствие от обща конституционална неспособност на психиката в случаи на тежка интелектуална недостатъчност да се конструират символични форми.

В този смисъл теорията на Референтната активност поставя предизвикателство в едно ново пространство за психологични изследвания, целящи по-доброто разбиране и осмисляне на проблематиката на психопатологията и емоционалните затруднения в психичното функциониране.

ЛИТЕРАТУРА

1. Атанасов, Н. Теории за психичното развитие в психоанализата, С., 2002
2. Bucci,W. Linking words and things: basic processes and individual variations; Cognition 1984
3. Bucci,W. Dual coding: A cognitive model for psychoanalytic research; NY Press 1985
4. Bucci,W. Psychoanalysis and cognitive science: a multiple code theory; The Guilford Press 2004
5. Freud, A. The ego and the mechanisms of defense; Sofia-LiK 2001
6. Freud,S. "Gesammelte Werke"; Walter Verlag AG1964
7. Keller, H. The world I Live in; NY Century 1908
8. Kernberg,O. Borderline personality organization;Journal of American Psychoanalytic Association 1967
9. Kosslin, S.M. Ghosts in the mind's machine :Creating and using images in the brain; New York, Norton press 1983
10. Paivio,A. Imagery and verbal processes; NY: Holt,Rinehart &Winston, 1971
11. Paivio,A. Mental representations: A dual coding approach; NY: Oxford University Press 1986
12. Rosch, E. Principles of categorization; NY: Erlbaum 1978
13. Vigotsky, L. Thought and language; Complete works, vol.2
14. Wegman, C. Psychoanalysis and cognitive psychology: a formalization of Freud's theory; New York: academic Press, 1985

Представена за печат на 10.10.2007 г.